

JEZIK SPORTA

Darija Omrčen

Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

Stručni članak

UDK: 796.067.3 (-55.2):796.41

Primljeno: 20.09.93.

Prihvaćeno: 13.04.94.

Sažetak:

Cilj ovoga rada bio je prikazati protok izraza iz općeg jezika u jezik sporta, te natrag u opći jezik ili prijenos izraza kojima je porijeklo u samom jeziku sporta u opći jezik. Obuhvaćeno je 45 osnovnih riječi koje su složene abecednim redoslijedom, a uz osnovne riječi predočeno je 67 pripadajućih idioma uz koje stoji značenje i primjer. Uočeno je da se izrazi iz jezika sporta osim u općem jeziku koriste osobito i u jeziku gospodarstva.

Ključne riječi: jezik sporta, opći jezik, sport, igra

Abstract

LANGUAGE OF SPORTS

The object of this paper was to show both the transfer of expressions from the general language of sport into the sports language and back into general language, and the transfer of expressions, which have their origin in the language of sport, into the general language. The corpus comprises 45 basic words (given in alphabetical order) and 67 accompanying idioms together with their meaning and examples. It can be seen that the expressions from the language of sport are used not only in general language but also in the language of economy.

Key words: sports language, general language, sport, game

Zusammenfassung

DIE SPRACHE DES SPORTS

Das Ziel dieser Arbeit war, sowohl den Transfer von Ausdrücken aus der allgemeinen Sprache in die Sprache des Sports und zurück in die allgemeine Sprache als auch den Transfer von den in der Sportsprache entstandenen Ausdrücken in die allgemeine Sprache darzustellen. Das Korpus umfaßt 45 in der alphabetischen Reihenfolge angeführte Hauptwörter mit 67 dazugehörenden Redewendungen mit ihrer Bedeutung und mit Beispielen. Es ist zu sehen, daß die Ausdrücke, die in der Sportsprache entstehen, nicht nur in der allgemeinen Sprache sondern auch in der Wirtschaftssprache angewendet werden.

Schlüsselwörter: die Sprache des Sports, die allgemeine Sprache, Sport, Spiel

Uvod

Jezik sporta je svima poznat i svima razumljiv: kako vrhunskom sportašu, tako i 'običnom' čovjeku. Riječ 'tenis' je kao takva unesena u mnoge jezike, a za 'windsurfing' znaju svi, iako neki jezici riječ prevode ili imaju zamjenu za nju (jedrenje na dasci). Sport nosi u sebi zabavu, ali i uzbuđenje, te napetost igre. On stvara zvijezde čija su imena postala metafore za pojedine sportove (Michael Jordan može značiti samo jedno: košarka). Prebacimo li se na idiome i

kažemo li za nekoga da je dobio crveni karton, tada je svima jasno da je ta osoba "isključena iz igre".

Sportski je jezik, dakle, jezik koji je svima blizak. On prenosi jasne poruke koje mogu biti verbalizirane ili vizualizirane. Zato ga Coca-Cola, Pepsi-Cola i slični gospodarski divovi svakodnevno rafinirano koriste u reklamama za svoje proizvode, koji su namijenjeni običnom, svakodnevnom čovjeku, računajući s popularnošću sporta, magnetskom privlačnošću pojedinih sportaša, ali i s razumljivošću kroz takav sportski kontekst poslana reklamne poruke koja

asocira uspjeh, spretnost, uzbuđenje. Kao što nas ime Michaela Jordana odmah asocira na košarku, na što nas asocira ime "Shaq"? Na košarkaša Shaquille O'Neala ili na bocu Pepsi-Cole koju uz čaroban osmijeh drži dječak i ogromnom O'Nealu koji posegne za tom istom bocom Pepsi-Cole kaže: Don't even think about it! (*Da ti nije niti palo na pamet!*) Ili je identifikacija tako savršena da više nije važno što je uzrok, a što posljedica. Uspjeh je siguran. Uspjeh reklamne poruke, naravno.

I dok "sprintamo kroz život", dok pokušavamo "predriblati poslovnog partnera" ili dok nam se savjetuje da malo "smirimo loptu" primjećujemo u našem svakodnevnom govoru izraze koji nas prenose u svijet sportskih dvorana i televizijskih prijenosa sportskih natjecanja. Pojedine sintagme iz jezika sporta odjednom postaju sastavni dio našeg svakodnevnog jezika u komunikaciji s prijateljima ili na radnome mjestu.

Određenje pojma igre

Gotovo sve djelatnosti ljudskog življenja nose u sebi element igre. Igra podrazumijeva djelatnost, razonodu, šalu, radost, napetost, strast i opuštanje (Huizinga, 1992: 10-13). Ona je intermezzo koji nam je svima potreban; ona znači odmor i iskorak iz 'stvarnog' života u privremeni svijet. S obzirom na to da svaka igra podrazumijeva pravilnost ponavljanja, ona postaje dio života uopće (Huizinga 1992: 15). Igra ima svoja pravila po kojima se odvija taj 'privremeni svijet', a svako kršenje pravila kažnjava se zviždukom suca, koji na taj način prekida igru. S obzirom na to da igra u sebi podrazumijeva elemente zabave i radosti, nije teško uočiti usku vezu s engleskom riječi sport koja je, kao što će biti kasnije navedeno, izvedena iz izraza disport što je značilo "zabavljati se, veseliti se".

Određenje pojma 'sport'

Nastojeći analizirati sve veći broj riječi i idoma u općem jeziku koji svoj korjen imaju u sportu i svemu onome što sport obuhvaća, potrebno je ponajprije krenuti od same etimologije i značenja riječi 'sport', a koja je i sama prošla put od općeg ka stručnom jeziku. Websterov rječnik (Webster, 1992: 367) riječ sport određuje na sljedeći način:

"**sport** n. that which amuses; diversion; pastime; merriment; object of jest; mockery; outdoor game or recreation esp. of athletic nature" (*nešto što zabavlja; razonoda; razbibriga; veselje; predmet šale, bockanja; podrugivanje; igra na otvorenom ili rekreacija osobito atletske prirode, nap.p.*)

Riječ je, dakle, prvobitno, u općem jeziku, značila 'zabava', 'razonoda'. Tek joj je kasnije pridruženo značenje koje je u sebi podrazumijevalo bavljenje sportskom aktivnošću.

Longman (Longman 1981: 1078) daje sljedeće objašnjenje:

"**sport** n 1 [C;U] an outdoor or indoor game, competition, or activity carried on by rules and needing bodily effort and skill: *Do you really think cricket is an exciting sport?/ famous men in the world of sport - see HOBBY* (USAGE) 2 [U] active amusement; play: *It's great sport, swimming in the sea* 3 [U] joking fun: *The older girls were making sport of her ...* "

(1 [brojiva; nebrojiva] igra u zatvorenom ili na otvorenom, natjecanje ili aktivnost koja se odvija prema pravilima i zahtijeva tjelesni napor i vještinu: *Smatraš li doista da je cricket uzbudljiv sport?/slavni ljudi u svijetu sporta - vidi HOBBY (UPOTREBA) 2 [nebrojiva] aktivna zabava; igra: Odista je zabavno plivati u moru 3 [nebrojiva] zafrkavanje, ismijavanje: *Starije djevojke su zbijale šalu s njom ...*, nap p.)*

U ovome je primjeru na prvome mjestu dano objašnjenje riječi 'sport' koje se tiče njegove stručne primjene, dakle, onoga što se danas podrazumijeva pod pojmom 'sport', a tek kasnije ono značenje koje nam ukazuje da se radi o zabavi. Međutim, samo malo detaljnijom analizom postaje jasno koji je jezik (opći ili stručni) jezik porijekla riječi 'sport'.

Riječ sport je u hrvatskom jeziku posuđenica iz engleskog (izgovor šport dolazi iz njemačkog jezika: Sport) i u engleskom je jeziku značila "zabava, razonoda" (npr. u XV. stoljeću); u XVII. stoljeću dobiva značenje blisko današnjem: "natjecanje". U engleskom je riječ nastala afezom od disport (danas st., arh.) "zabavljati se, igrati se", što je posuđenica iz stfr. de(s)porter" (Gluhak, 1993: 572), te je također značilo zabavljati se.

Ovakva određenja pojma "sport" govore o tome kako se od samih početaka sport smatrao zabavom i zadovoljstvom. Nosio je u sebi elemente igre,

međusobnog nadmetanja između natjecatelja, te ugodnog provođenja vremena. Zajedno s razvojem sporta i širenjem njegovog značenja i sam izraz počinje u svojem semantičkom opusu sadržavati sve više značenjskih određenja, te se sam pojam sve više približava svojem današnjem značenju, a to je da se radi o "1. tjelesnoj aktivnosti radi natjecanja, higijene ili zabave 2 a. o skupu sportskih disciplina koje se temelje na određenim pravilima, a kojima se bave amateri ili profesionalci, te b. o igri ili borilačkoj vještini koja se izvodi prema zadanim pravilima" (Anić, 1991: 674), te obuhvaća u sebi pojmove koji označavaju pojedine vrste sporta, kao što su: amaterski sport, vrhunski sport, profesionalni sport, školski sport, fitness sport, sportska rekreacija, sport za žene, sport za starije osobe, invalidni sport itd.

Razvoj jezika sporta

U svom članku 'Sportgeschichte' Rösch (Rösch, 1978: 34) iznosi strukturni model motiva i povijesti problematike sporta i tjelesnog vježbanja. Ovaj model vrlo zorno prikazuje kronološku povijest, te pojedine razloge koji su doveli do razvoja sporta, te paralelno s njim i do razvoja jezika sporta.

Iz ovoga je prikaza vidljivo kako sport ima svoje uzroke u potrebi očuvanja života, u zdravstvenim i estetskim razlozima, u pedagoškim i natjecateljskim potrebama, u motivaciji za elementarnim i strukturiranim gibanjem, u želji za što boljim postignućem, iz potrebe za pripadnošću grupi, kao način zabave i provođenja slobodnog vremena itd. (Rösch: 1978: 34, 35). Svako od navedenih područja (zdravlje, zabava, estetika, ...) nosi svoj korpus riječi i idioma koji se u dodiru s drugim područjima prenose iz jednog u drugo, pri čemu se pojedinim riječima pridružuju dodatna značenja, stvaraju se novi idiomi koji se koriste postojećim izrazima, te zajedno stvaraju takozvano preneseno značenje itd.

Tako se, kako smo već naznačili, paralelno s razvojem sporta razvija i jezik koji prati događanja i pojave u svim područjima koje sport obuhvaća, te govorimo o stručnom jeziku sporta koji upotrebljavaju svi oni koji su na bilo koji način za njega vezani: od samih sportaša, preko trenera, gledatelja, sportskih komentatora itd. Taj stručni jezik sporta sadrži riječi i idiome koji su iz općeg jezika preneseni u njega, te riječi i izraze čiji je izvor u samom sportu.

Na taj način u jezik sporta ulaze izrazi koji svoje porijeklo vuku iz situacija koje prethodno nisu bile vezane za sam sport, već se radilo o svakodnevnim situacijama. Na primjer, iz općeg jezika u jezik

sporta dolaze riječi igra, igrati, trčati itd. S pojavom i razvojem medija javnog priopćavanja jezik sporta se širi sve većom brzinom, potpomognut rastućom popularnošću pojedinih sportova, te mogućnošću reklamiranja raznovrsnih proizvoda koji su na bilo koji način vezani za sport. Sport i događanja oko njega se tako sve više približavaju običnom čovjeku koji neminovno u svoj jezik pojedinca unosi riječi i idiome koji su se do tada gotovo isključivo upotrebljavali u sportu, te se počinje njima služiti i u svakodnevnom životu. Tako dolazi do procesa koji je obrnut od onoga kada riječi iz općeg jezika ulaze u stručni jezik sporta. Sada riječi i idiomi iz jezika sporta ulaze u opći jezik. Na temelju postojećeg prikupljenog jezičnog korpusa nastojat ćemo ilustrirati ovaj kružni tok koji je jezik prošao u svom razvoju.

Cilj i jezični korpus

U ovom će tekstu biti prikazan korpus od 112 riječi i idioma iz jezika sporta koji su ili došli u taj jezik iz općeg jezika ili imaju svoj izvor u samom jeziku sporta, te se koriste u općem jeziku kao metafore. Podjela je napravljena prema osnovnim riječima koje su zajedničke pojedinim idiomima, a uz svaki je izraz dano njegovo značenje i primjer.

Predloženi je korpus neminovno ograničen, a kao izvor su uzeti primjeri iz novina, časopisa, svakodnevnog govora te iz raznovrsnih rječnika. Primjeri koji stoje uz pojedine izraze su onakvi kakvi su zabilježeni iz autentičnih izvora, u najvećoj mjeri iz svakodnevnog govora te iz novina i časopisa. Rječnici su korišteni za navođenje značenja pojedinih izraza, iako su u nekim slučajevima neka značenja dodana (dakle, u rječnicima nisu postojala kao takva) ili se neznatno razlikuju od značenja navedenog u nekom od rječnika (Anić, 1994., Longman, 1979, Longman, 1981) uslijed stalnog razvoja jezika. Rječnici su nadalje u pojedinim slučajevima poslužili i kao izvor kako bi se upotpunio registar idioma uz neke izraze.

Jezični korpus

AUT

(out *engl.* = vani, izvan)

biti u autu - biti onemogućen, biti u nemilosti, biti isključen iz čega (o osobi): *Nakon što ga je ostavila bio je potpuno u autu.*

CILJ

(Ziel njem. = odredište, ono što se želi postići, svrha)

stići prvi na cilj - prvi stići do odredišta: *U trgovini je bitno prvi stići na cilj: biti prvi na nekom području prije ostalih.*

DASKA

odskočna daska - 1 nešto što može poslužiti kao pokretač/pomagač: *Da je imao početni kapital, to bi mu bila dobra odskočna daska.*; 2 položaj koji može omogućiti dolazak na neki viši ili unosniji položaj: *Imao je dobar posao no na kraju se pokazalo da mu je to bila samo odskočna daska za nešto bolje.*

FINALE

(final engl. = konačan, završan)

finale diskusije - završnica/kraj diskusije: *Savjetovanje je bilo dugotrajno no napokon smo došli do finala diskusije.*

FINTIRATI

(feindre franc. = praviti se)

praviti se, zavaravati (protivnika): *Dobro je fintirao da je u većem poslu nego što je odista i bio.*

GREŠKA

greška u koracima - pogrešno postupanje: *Pozvao ju je u kino no mora da je napravio grešku u koracima jer se ona nije pojavila na mjestu dogovora.*

dobiti petu osobnu grešku - učiniti nešto što isključuje iz dotadašnje situacije/igre/razgovora: *Toliko je prostačio da je napokon od nje dobio petu osobnu (grešku).*

IGRA

biti i dalje u igri - imati i dalje priliku sudjelovati, ne biti isključen: *Iako je gotovo propao financijski, taj mu je posao donio toliko kapitala da je mogao ostati u igri.*

biti isključen iz igre - vidi: NE BITI VIŠE U IGRI

igra u paru - igra udvoje: *U poslu je teško uspjeti sam, pa je lakše igrati u paru.*

igrati defenzivnu igru - držati se u obrambenom položaju, čekati: *Iako je imala puno udvarača njemu se učinilo da bi bilo najbolje igrati defenzivnu igru.*

igrati nečiju igru - 1 nehotice nekome pomagati: *Igrao je moju igru, a da toga nije bio svjestan.*; 2 postupati isto kao i netko drugi: *Učinilo mi se da se nećemo moći uskladiti, ali on je igrao moju igru.*

igrati nedozvoljenim sredstvima - koristiti se nedozvoljenim sredstvima ili metodama: *Pravila poslovanja su bila svima poznata, ali taj je posao dobio on zahvaljujući tome što je*

igrao nedozvoljenim sredstvima.

igrati ofenzivnu igru - imati inicijativu, napadati: *Imala je puno udvarača, pa je odlučio odigrati ofenzivnu igru kako ga netko ne bi pretekao.*

igrati rukom - vidi: IGRATI NEDOZVOLJENIM SREDSTVIMA

igrati svoju igru - imati svoj plan i način rada, raditi po svome: *Cijeli taj posao je bio vrlo naporan jer je svatko igrao svoju igru.*

isključiti iz igre - vidi: NE BITI VIŠE U IGRI

ispasti iz igre - vidi: NE BITI VIŠE U IGRI

izbaciti iz igre - nekoga onemogućiti, nekoga učiniti bezopasnim: *Dosta dugo se dobro držao, ali je napokon ipak bio izbačen iz igre.*

izgubiti igru - biti pobijeden: *Trebalo je puno spretnosti da bi se dobio taj posao, ali je na kraju morao priznati da je izgubio igru.*

ne biti više u igri - ne biti više bitan/važan, ne biti u mogućnosti išta promijeniti ili o nečemu odlučivati: *Iako je i dalje pokušavao sklopiti poslove, napokon je shvatio da više nije u igri.*

opasna igra - 1 igra u kojoj se lako može dogoditi da se izgubi ili bude pobijeden: *Rizik je u tom poslu bio velik i bila je to zaista opasna igra.* 2 dvolična igra: *U tome poslu nije bio iskren i igrao je opasnu/dvoličnu igru.*

poštena igra (fair-play) - igra bez podmetanja, korektno ponašanje ili postupanje: *U svim svojim ljubavnim vezama igrao je poštenu igru.*

predati igru - priznati se pobijedenim: *Nakon duge rasprave napokon je priznao da nije u pravu i predao je igru.*

vesti u igru - 1 nekoga uključiti u događanja: *Do tada sam bio izvan glavnih odlučivanja u poduzeću, ali me onda moj šef uveo u igru;* 2 podučiti nekoga nečemu: *Bio sam potpuno neiskusno u poslu, ali me on uveo u igru.*

vesti u igru rezervnog igrača - učiniti nešto što će osvježiti/pospješiti postupak/situaciju/razvoj događaja: *Poslovni su razgovori sporo napredovali, ali je onda naš direktor uveo rezervnog igrača.*

JAHATI

jahati - provoditi svoju volju, držati nekoga u podređenom položaju, uspijevati nametati svoje prohtjeve: *Jahao je na svojim prohtjevima. Jahao je na njemu i nije mu dozvolio da se osamostali kako ga ne bi ugrozio. Toliko je jahao na svom prijedlogu da smo napokon popustili.*

jahati na valovima uspjeha - ići uspješno kroz život: *Dugo je i mukotrpno radio, ali zato sada jaše na valovima svog uspjeha.*

JEDRITI

- **ploviti** (jedrilicom): *Jedrio je bezbrižno kroz život.*

KARTON

(carton franc. = list tvrdog papira)

dobiti crveni karton - *vidi: DOBITI PETU OSOBNU GREŠKU*

dobiti žuti karton - biti upozoren da se može dogoditi da bude **ISKLJUČEN IZ IGRE**: *Galamio je za vrijeme cijelog predavanja dok mu profesor nije rekao da će dobiti žuti karton.*

KATEGORIJA

(kategorija grč. = oznaka)

spadati u tešku kategoriju - imati puno kilograma, biti težak: *Sve je više jeo dok na kraju nije prešao u tešku kategoriju.*

KONKURENCIJA

(concurrere lat. = strčati se, zgrnuti se)

1 suparništvo na nekom polju: *Svi proizvođači na tom polju su se nastojali što bolje reklamirati; konkurencija je zaista bila velika.; 2 nadmetanje da se postigne bolji rezultat: *U konkurenciji se nalazilo 20 pjesama.**

KONTRANAPAD

(contra lat. = protiv, protu-)

prijeći u kontranapad - preuzeti od suparnika inicijativu: *Suparnici u poslu su nas dugo vremena nastojali izbaciti sa tržišta, ali smo mi onda krenuli u kontranapad.*

LIGA

(liga španj. = **1** savez, društvo, udruženje; **2** zajednica; **3** klasa, razred)

biti prva liga - biti među najboljima: *On izvanredno svira klavir, odista je prva liga.*

LOPTA

dati nekome loptu u ruke - omogućiti nekome da djeluje, da nešto može učiniti: *Dugo vremena nije mogao ništa učiniti, ali je onda napokon dobio loptu u ruke.*

dobiti loptu u noge - dobiti povoljnu priliku: *Morao je dugo čekati, no napokon je dobio loptu u noge.*

dati nekome loptu - nekome predati inicijativu: *Sam je vodio poslovne razgovore, ali je onda ipak dodao loptu svom suradniku.*

imati loptu u nogama - imati povoljnu priliku: *Nije iskoristio situaciju, iako je imao loptu u nogama.*

imati loptu u rukama - **1** biti u prednosti: *Ugovor se možda još mogao spasiti, ali je naš suparnik iz druge firme imao loptu u rukama; 2 biti na potezu: *Konkurentska nas je firma do sada stalno onemogućavala, ali sada mi imamo loptu u rukama; 3 biti u mogućnosti nešto napraviti: *Imao je loptu u rukama, ali to nije znao iskoristiti.***

ne biti ničija lopta - ne biti ničija igračka, ne biti netko kime se može proizvoljno raspolagati: *Nisam ja tvoja lopta da me možeš bacati kamo želiš!*

prebaciti nekome loptu - premjestiti/prebaciti s nekoga na drugu osobu: *Razgovori su bili za njega vrlo naporni jer je stalno bio u situaciji da se mora braniti, ali je napokon uspio prebaciti loptu na svog poslovnog partnera.*

smiriti loptu *vidi: STATI NA LOPTU*

stati na loptu - **1** smiriti situaciju: *Poslovni su razgovori izmakli kontroli, vrijeme je da netko stane na loptu.; 2 smiriti (se): *Njegov je način života bio previše buran i bilo je krajnje vrijeme da stane na loptu.**

LOPTATI SE

1 proizvoljno se ponašati: *Loptao se svojim prijateljima kako je htio.; 2* izvrgavati neugodnostima, zavljučiti koga: *Loptao se njegovim strpljenjem.; 3* igrati se s kim ili čim: *Prestani se loptati s tuđim osjećajima.*

MARATON(SKI)

(prema grčkom selu Maratonu kraj kojeg su Atenjani godine 490. prije Krista pobijedili deset puta jače Perzijance. Glasnik s vijesću o toj pobjedi dotrčavši u Atenu srušio se mrtav.)

- dugotrajan, dugačak: *Razgovori između ta dva poslovna partnera su uvijek maratonski.*

MAT

(mat perz. = mrtav, utučen, pobijeden)

mat pozicija - pozicija iz koje nema izlaza: *Situacija je postajala sve neugodnija, a on je bio u mat poziciji - nije*

mogao otići.

NATJECANJE

natjecati se - boriti se za pobjedu: *Njih su se dvojica natjecali tko će osvojiti njezinu naklonost.*

NOGE

baciti se u noge - nastojati nekoga onemogućiti/spriječiti u čemu: *Već je gotovo obrlatio kupca kada mu se konkurent bacio u noge.*

NOKAUTIRATI

(knock-out engl. = izbaciti iz borbe)

- onesposobiti/onemogućiti: *Nokautirao ih je svojim*

prijedlogom za rješenje problema.

NOKDAUN

(knock-down engl. = srušiti)

- privremena onesposobljenost: *Nakon svade s njom bio je cijeli dan u nokdaunu.*

PAT

(pat franc. = ukočen)

pat situacija - takova situacija u kojoj nitko ne može povući niti jedan koristan potez: *Nakon dugotrajne svade napokon su došli do pat situacije iz koje nije bilo izlaza.*

PING-PONG

(ping-pong engl. žarg. = stolni tenis)

igrati ping-pong - prebacivati inicijativu/razgovor/prigovore jedan drugome: *Obojica su bili izvanredni u sklapanju poslova, ali smo tijekom cijelog razgovora imali isječaj da igraju ping-pong sa svojim argumentima.*

POLUVRIJEME

biti tek prvo poluvrijeme - biti tek prvi dio: *Iako je diskusija trajala cijelo prije podne, bilo je to tek prvo poluvrijeme; nastavak je trebao uslijediti.*

POTEZ

biti na potezu - biti na redu: *Svi diskutanti su se već bili izredali, no sada je on bio na potezu i znao je da je to njegova velika šansa.*

PREDRIBLATI

(dribble engl. = voditi loptu)

nekoga predriblati - nekoga prevariti: *Vjerovao sam mu no na kraju me ipak predriblao.*

PRODUŽECI

igrati produžetke - produljiti, nastaviti sa: *Odigrani su produžeci poslovnih razgovora.*

PRVAK

biti svjetski prvak u nečemu - biti daleko ispred svih/bit najbolji u čemu: *Bio je svjetski prvak u laganju.*

REKORD

(record engl. = najviši uspjeh u nekom natjecanju)

oboriti svjetski rekord - biti bolji od najboljeg: *Morao je oboriti svjetski rekord u trčanju kako bi stigao na vrijeme*

na vjenčanje.

potući sve rekorde - biti najbolji: *Potukao je sve rekorde u jedenju kolača.*

REZULTAT

(resultare lat. = odskočiti, odjeknuti)

- proizvod djelovanja, nešto do čega se dođe aktivnošću: *Rezultat zdrave konkurencije na tržištu je smanjenje cijena.*

neriješen rezultat - izjednačenost: *Dugo su raspravljali i svatko je iznosio svoje argumente, no na kraju rasprave nije bilo pobjednika, rezultat je bio neriješen.*

RING

(ring engl. = prsten, kolut, krug)

baciti ručnik u ring - predati se, odustati: *Svada je trajala satima, no onda je on bacio ručnik u ring i otišao.*

ostati u ringu - biti i dalje u igri, imati i dalje priliku: *Konkurencija u proizvodnji tog preparata bila je velika no on je i dalje bio u ringu.*

SALTO

(salto tal. = skok)

izvesti salto - napraviti vrlo težak potez: *Izveo je salto u tom poslu, ali se na kraju to pokazalo korisnim.*

SET

(set engl. = garnitura, pribor, komplet, zbirka; set u tenisu)

dobiti set - pobijediti u jednom dijelu: *Dobio je prvi set, no cijeli ishod reklamne kampanje je bio neizvjestan.*

SLALOM

(slalām norv. = skijaška staza koja se spušta prema dnu obronka)

voziti slalom - opasno voziti: *Vozio je slalom kroz uske uličice.*

SPORT

(desporter franc. = zabavljati se, uživati)

napraviti nešto iz sporta - napraviti nešto iz zabave: *Učinili su to iz sporta.*

SPRINTATI

(sprint engl. = brza kratka utrka; trčanje na kratku stazu)

- juriti: *Velikom brzinom je sprintao ka uspjehu.*

TEREN

(terrain *franc.* = tlo, zemljište; područje djelovanja)

istrčati nepripremljen na teren - naći se u centru događanja, a ne biti pripremljen za to: *Njihovi su proizvođači imali slabog uspjeha na tržištu jer je firma istrčala na teren nepripremljena.*

pobijediti na nečijem terenu - biti bolji od nekoga tko je imao prednost jer se na određenom području bolje snalazi: *Pobijedio je svog suparnika na kvizu na suparnikovu terenu - matematičari odista nisu nikada bili njegova jača strana.*

TIME-OUT

(time-out *engl.* = kratak prekid igre, odmor)

uzeti time-out - odmoriti se, predahnuti: *Naporno je radio, te mu je liječnik savjetovao da uzme time-out.*

TRENING

(training *engl.* = sustavno vježbanje s ciljem stjecanja ili očuvanja određenih svojstava)

biti kao trening za nešto - biti priprema/vježba za nešto: *To je bio dobar trening za predstojeću turističku sezonu.*

TUŠIRATI

(touche *franc.* = dodir; pobijediti protivnika u hrvanju)

nekoga tuširati - nekoga pobijediti/onesposobiti/učiniti poraženim: *Mislio sam da nije tako dobar, no on me tuširao svojim projektom.*

UDARAC

dosuditi nekome kazneni udarac - kazniti nekoga: *Šef mu je dosudio kazneni udarac zbog stalnog kašnjenja na posao.*

UTAKMICA

životna utakmica - situacija koja je bitna/odlučujuća u životu: *Napokon je dobio dobru priliku i znao je da će mu to biti životna utakmica.*

VODE

zaroniti u vode - upustiti se u nešto: *Iznenadujuće spretno je zaronio u poslovne vode.*

RASPRAVA

Analiza jezičnog korpusa

Prikupljeni korpus je ovdje dan u cijelosti i to tako da su izrazi poredani abecednim redom te grupirani prema osnovnoj riječi (na primjer: IGRA - biti i dalje u igri; biti isključen iz igre; ...). Protok riječi iz općeg jezika u jezik sporta, te ponovno u opći jezik, odnosno nastajanje novih izraza u samom jeziku sporta, te njihov transfer u opći jezik mogu se prikazati shematski:

a)

U ovoj nam grupi kao primjer može poslužiti riječ greška čije je porijeklo u općem jeziku, dok joj se u jeziku sporta pridružuje specifično značenje, na primjer greške u koracima. U jeziku sporta se, dakle, radi o prekršaju pravila koje u košarci određuje da igrač može napraviti najviše dva koraka držeći loptu u ruci. Nakon takva dva koraka loptu mora odbaciti od sebe tako da je doda drugom igraču ili da je uputi prema košu. U suprotnom lopta se dodjeljuje protivničkoj momčadi. Izraz *greška u koracima* prenosi se natrag u opći jezik, te označava *pogrešno postupanje, djelovanje*. Takvo pogrešno postupanje može rezultirati određenim neuspjehom ili može podrazumijevati određenu kaznu.

b)

Kao primjer ovdje možemo navesti riječ *slalom* koja u norveškom jeziku označava skijašku stazu koja se spušta prema dnu obronka. Kada u općem jeziku upotrijebimo izraz voziti slalom podrazumijevamo brzu i opasnu vožnju punu napetosti: *Vozio je slalom kroz uske uličice.*

Grupiranje svih sakupljenih izraza u navedene dvije grupe nije napravljeno zbog toga što je u velikom broju slučajeva teško odrediti u kojem je jeziku (općem ili stručnom) porijeklo pojedinog izraza. Međutim važno je naglasiti da analiza primjera navedenih uz pojedine izraze pokazuje kako najveći broj prikupljenih primjera dolazi iz jezika gospodarstva. Slučajnost? Sport se razvio do "tako visokog stupnja tehničke organiziranosti, materijalne opreme i znanstvene razrade, da on u svom kolektivnom i javnom izvođenju prijeti gubitkom pravoga igračkog raspoloženja" (Huizinga, 1992: 179). Tako se sport približava onim djelatnostima koje svoj uzrok imaju u materijalnom probitku, nuždi ili potrebi. Ove djelatnosti u sebi prvobitno ne sadrže igračke oblike, ali naknadno u sebi razvijaju elemente koje možemo nazvati igračkim. Na primjer, razvoj trgovine neminovno je sa sobom donio konkurenciju, te

zakone tržišta, uzbuđenje nadmetanja u kvaliteti proizvoda, te rizik neuspjeha, a pojam rekorda nije ništa neobično u rječniku gospodarstva. U svojoj knjizi 'Homo ludens' Johan Huizinga (1992:180) citira šefa jednog svjetskog koncerna na svojoj promociji na rotterdamskoj visokoj trgovinskoj školi: "Otkad sam stupio u tvrtku, tehnička i trgovinska uprava vode natjecanje za prestiž... To se natjecanje odvija sve ovo vrijeme. Isprva vodi jedan, zatim pobjeđuje drugi; na taj način moj brat i ja nikad nismo naš posao smatrali nečim što nam je nametnuto, već sportom koji smo nastojali prenijeti i na naše suradnike i na naše nasljednike."

ZAKLJUČAK

Zbog razumljivosti prenesenih poruka jezik sporta se sve češće koristi u općem jeziku, ali i u jeziku nekog drugog stručnog područja, kao na primjer u jeziku gospodarstva. Igraju se utakmice na tržištu, dosuđuju kazneni udarci onima koji se ne pridržavaju pravila igre. Iako sport u sebi nosi elemente igre i zabave, on je danas vrlo ozbiljan segment ljudskog djelovanja koji se temelji na znanstvenim istraživanjima i zakonima tržišta. Analizirajući primjere navedene u jezičnom korpusu možemo zaključiti da protok izraza ide: a) od općeg jezika ka stručnom jeziku sporta u kojem se osnovnom značenju pridružuje novo, stručno, značenje, te se izraz prenosi natrag u opći jezik ili b) izraz nastaje u samom jeziku sporta, te se iz njega prenosi u opći jezik. Ovakvi izrazi se osim u navedenom jeziku gospodarstva koriste i u svakodnevnoj komunikaciji te možemo zaključiti da obogaćuju jezik i da ga čine slikovitijim i razumljivijim. Zbog toga ovu pojavu prijenosa izraza iz stručnog jezika sporta u opći jezik možemo apsolutno smatrati pozitivnom.

Literatura:

1. Anić, V. (1994.): *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber
2. Gluhak, A. (1993.): *Hrvatski etimološki rječnik*, Zagreb: August Cesarec
3. Huizinga, J. (1992): *Homo ludens*, Zagreb: Naprijed
4. *Longman Dictionary of Contemporary English* (1981), Harlow: Longman
5. *Longman Dictionary of English Idioms* (1979), Harlow: Longman
6. *New Webster's Dictionary and Roget's Thesaurus* (1992), New York: Ottenheimer Publishers
7. Rösch, H.E. in Zusammenarbeit mit Reinhold Diezemann, Eckart Knab, Manfred Letzelter, Karl-Eberhard Zipf (1978): *Einführung in die Sportwissenschaft*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft
8. Redaktionskreis: Peter Röthig (Leitung), Hartmut Becker, Klaus Carl, Dietrich Kayser (1983): *Sportwissenschaftliches Lexikon*, 5., neu bearbeitete Auflage, Schorndorf: Karl Hofmann
9. Terrell P., Schnorr V. Morris V.A.W., Breitsprecher R. (1991): *Collins German-English, English-German Dictionary, Unabridged, Second Edition*, Glasgow: HarperCollinsPublishers